

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za p. godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za inozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Sjedište novog parobrodarskog društva.

Ima već koja godina, da se po našem novinstvu razpravlja o parobrodarskom društvu, koje se imalo učiniti u Dalmaciji. O tom pitanju i mi smo u više navrata obširno pisali, a naše stanovište je bilo, da društvo bude čim bolje i jače, da bude domaće i da njegovo sjedište bude u Dalmaciji. Kako su u društvu imali ući i dubrovački parobrodari, bili smo otvoreno za to, da sjedište društva bude u Dubrovniku i to s razloga, što su Dubrovčani pokazali na tom polju krasan napredak i što bi oni znali sačuvati hrvatski značaj društva i ne bi nikad dopustili, da se pretvori u njemačko ili koje ino nenarodno poduzeće.

Nas pri ovom pitanju nije vodila tješnodnost, niti drugotni koji ciljevi, nego samo stvar, domaći napredak. Druge novine uzele su ovo pitanje sa posve lokalnih interesa. Splitske htjele su, da sjedište bude u Splitu, talijansko-zadarske da bude u Zadru itd. Pri tom one nisu navajdale nikakvih stvarnih razloga, nego su natezale samo za to, jer one zastupaju u prvom redu interese dotičnih gradova.

Medjutim prvobitna misao, da se novo društvo sastavi iz materijala svih domaćih društava i jednog dijela Lloydovih parobroda, bila je napuštena. Dubrovačko društvo također se izključilo iz kombinacije. Ostala su samo društva: Rismondo, Negri i drugovi, Zaratina, Topić. Ova društva imala bi se stopiti u jedno.

Ovo pitanje je već riješeno. Društvo, može se reći, postoji. Odlučiti je samo o sjedištu društva. Hoće li naime društvo svoje glavno sjedište imati u Dalmaciji ili u Trstu, i ako u Dalmaciji u kojem gradu.

Da bi društvo svoje sjedište moralo imati u Dalmaciji, stvar je pravednosti, koristi, ponosa, i mi smo više nego sigurni, da će se u tom uspjeli i da će za tim ići i isti parobrodari.

Drugo je pitanje, u kojem gradu Dalmacije da bude sielo društva. Razmišljajući hladnokrvno i triezno i u ovom pitanju može se doći do pravednog sporazuma, samo ako se pusti da razlogi odlučuju, a ne drugotne svrhe.

Novo društvo je sačinjeno od četiri društva, kojima je sielo, svakome napose, u Šibeniku, Zadru, Makarskoj, Visu. Uložen je u ta društva novac tih mjesta i okolice. Ljudi, koji ravnaju tim društvima, iz tih mjesta su. Ta mjesta od tih društava imadu, kako je i pravedno, koristi. Sve ovo treba da ostave i za buduć, jer n. pr. Makarskoj nije sve jedno je li će najednom biti lišena poreza društvu Rismondo ili ne. To isto vriedi za Vis, Šibenik, Zadar. Dakle koristi, koju ova mjesta imadu od svojih društava, nije pravo, da im se oduzme.

Prvi uslov pravednosti bio bi dakle, da prirez, koji ova mjesta od dotičnih društava uživaju, ostanu i nadalje prema razmjeru razdieljen na Šibenik, Zadar, Makarsku i Vis.

Drugi uslov pravednosti, bez kojega se ne može provesti prvi, bio bi, da sielo društva bude u jednom od spomenutih mjesta. Split i Dubrovnik po sebi se izključuju, jer bi sva druga mjesta izgubila ono, što imaju. Ostaje dakle Zadar, Šibenik, Makarska i Vis.

Zadar ima toliko toga, da mu ne treba taj luksus, i mislimo, da zastupstvo a i isti parobrodari ne će dopustiti, da Zadar bude sielo novog društva.

A između Šibenika, Makarske i Visa drzimo, da će biti izabran Šibenik za to, što je od svih ovih mjesta najveće, što ima ogromno zaledje, što je u sredini Dalmacije, što ima svakovrstnih izvoznih poduzeća, što ima skladište ugljena i luku podesnu za sve moguće radnje.

Na ovaj način rješavajuć ovo pitanje udovoljivo bi se svim uslovima pravednosti, trgovačke koristi i karakteru zemlje, pa mislimo, da će svi ovi uzroci i odlučiti.

Naravna je stvar i sliedi po sebi, da bi glavna agencija, t. j. ona, koja bi rukovodila na neki način trgovački posao prenosa robe

za uvoz u Dalmaciju, bila u Trstu i po tom ne bi škodovalo poslovanju društva njegovo sielo u Dalmaciji, odnosno u Šibeniku.

Mislimo, da s ovim našim razlaganjem može se složiti svaki nepristrani i tim smo svršili, preporučujući ovako rješenje svim zainteresiranim, osobito parobrodarima i zastupnicima.

Sabor u Zadru.

Zadar, 11. rujna.

Predsjednik Dr. Ivčević otvara sjednicu u 10^{1/2} sati pr. podne. Prisutna dvadesetidva zastupnika.

Predsjednik pozivlje Dra. Tresića-Pavičića i Dra. Melka Čingriju da privremeno vrše službu tajnika.

Čitaju se razni spisi, medju kojim: dopis namjestništva, u komu se obavještuje sabor, da će kroz ovo zasjedanje zastupati vladu dvorski savjetnik Tončić i namj. savj. Goff; pozdrav pučkih učitelja saboru; zahvala odbora za podignuće spomenika Strossmajeru na udjeljenom prinosu; odredka Dra. Botteri-a na časti upraviteljnog viećnika vjersijskog zavoda.

Biva udjeljen dopust do konca mjeseca rujna zastupniku Cariću. Sabor uzvrćuje zastupnicima Učoviću i Matasu traženi dopust.

Čitaju se razne molbenice prispjele saboru. *Blankini* prikazuje dvie interpelacije na vladu: prvu glede nezavisa sabora kroz godinu 1906., a drugu glede glasnina, da bi se odabrao Trst kao sielo novog parobrodarskog društva.

Šimić interpelira vladu glede gradnje mosta preko Krke, koji bi spojio občinu Kistanjsku sa prominskom.

Blankini prikazuje dva predloga: prvi glede pripoznanja nauka i diploma postignutih na zagrebačkom sveučilištu; a drugi glede pomilovanja izseljenika, koji nisu izvršili vojničku službu, prigodom kraljeva jubileja 1908.

Prelazi se za tim na dnevni red. Tajnicima su izabrani zastupnici: Dr. M. Čingrija, Dr. Majstrović, Dr. Tresić-Pavičić, Dr. Štambuk, Dr. Marović i Vukotić.

U financijski odbor od 7 lica bijahu izabrani: Dr. Ameri, Dr. P. Čingrija, Borčić, Dr. Trumbić, Dr. Zaffron, Vukotić i Ziljotto.

U molbenički odbor izabrani su: *Blankini*, *Ribičić*, *Krekić*, *Mangjer* i *Vukotić*.

U odbor za pregled rada Zem. Odbora izabrani su: *Kulišić*, *Milić*, *Radimiri*, *Štambuk* i *Giļjanović*.

Predmeti naznačeni u tačkama 5. do uklj. 18. dnevnog reda (konačni računi i predračuni raznih zaklada) bijahu na predlog zast. Radića en bloc upućeni financijskom odboru.

Tvrđci *Zamboni* *Stock* et comp. bi u I. i II. čitanju dozvoljena tražena paušalizacija pokrajinskih prireza za tvornicu cementa, i to za 12 godina: tvrdka će plaćati godišnjih 800 K, dok se bude u tvornici radilo sa 4 peći, a za svaku peć više plaćat će po 300 K.

Samostanu sv. Margarite u Pagu bi u I. i II. čitanju dozvoljen oprost izplate K 400 od zaostalog predujma.

Bijahu konačno u sva tri čitanja primljene zakonske osnove o uređenju potoka *Pjevčine* i drugih u obćini dubrovačkoj, a potoka *Polje* i drugih u obćini omiškoj.

Bi primljen i u II. čitanju predlog, da se pokrajina obveže na godišnji prinos od K 3000 za trgovačku školu u Splitu i ako bi ista prešla u državnu upravu.

Pri tački 25. dnevnog reda o utjecaju pokrajine u troškove za uzdržanje *trgovačke škole u Šibeniku* zastupnik *Dr. Dulibić* čita izvještaj *Zemaljskog Odbora* i predlog, da pokrajina sutječe sa svotom od godišnjih K 3000, isto kao i za trgovačku školu u Splitu.

Pošto se radi o novom trošku, na predlog *Dra. Dulibića* izvještaj biva upućen financijskom odboru.

Primljeni su za tim predlozi za uvedenje posebne odredbine na korist obćine, na mast i groždje, što se uvozi u mjesto *Ston*; na vino, pivo, rakiju i kvasinu, što se uvozi u obćinu dobrotsku; na groždje i mast, što se uvozi u obćinu šipanjku.

Primljen je u sva tri čitanja zakon o uvedenju odredbine na pse.

Tim je sav dnevni red iscrpljen.

Vladin zastupatelj *Tončić* na kraju sjednice odgovara na upit zast. *Blankini*-a glede siela novog parobrodarskog društva. Vlada bi želila, da se udovolji zahtjevima zemlje, ali opet ne bi rad spriječavati parobrodare u njihovim interesima. Svakako pitanje nije još riješeno, a želiti je, da se rješiti na zadovoljstvo zanimanika.

U 1^{1/2} sati predsjednik diže sjednicu i javlja, da će poziv na dojduću sjednicu biti dostavljen zastupnicima pismeno.

Hočevar.

God. 1898 — kad je naime nastala porezna reforma, to jest novij danjak po porcznike: lična dohodarina ili glavarina, odstupom starog financijskog ravnatelja *Bedena*, zasjeo je na njegovo mjesto *Hočevar*; po čustvu *Niemac*, a po svome odgoju u Trstu, *Talijanac*.

Njegovo imenovanje, kao rodom Slovenca, pozdravila je naša štampa, a financijski ga činovnici u brzo zavoljše. Akoprem je uveo po uredim njemački zapt, ipak se činovništvo prilagodilo, jer je naš *Hočevar* izvješio raznih poboljšanja u pogledu povišenja činovničkih mjesta. — Tako je kroz kratko doba našao ostona i u našoj štampi i u činovništvu i kod Ministarstva, naravno u ovom zadnjem radi zapta i radi novih većih nameta.

Nu nije prošla ni godina dana, a on je već započeo svojim planom. Kroz samih osam dana dao je umiroviti prvu financijsku silu u zemlji, savjetnika *Vuleta*, a to naprosto zato, jer je gosp. *Vuleta* naše gore list, a na njegovo mjesto dopeljao je jednog *Svabu*, po imenu *Kokstein*. Ovaj počeo zlostavljati počinjenje, premještavati ih i kazniti, dok on i njegov šef *Hočevar* ne poznavahu jezika ove zemlje. Ali njemački „muss“ nije mogao naglo pazariti sa „Dalmatinerim“, a navlastito novi savjetnik *Kokstein* nije imao u tome ni najmanje taktike i on ode iz Dalmacije, naravno sa promaknućem, kao što je kod nas već i običaj.

Hočevar medjutim postao i dvorskim savjetnikom, a njegov cilj ostao isti, samo što je promijenio sredstvo. I zblja nije više bilo one strogosti. Gospodin se ravnatelj zabavljao biciklizmom i drugim sportom, a u prvom redu izletima na financijskoj ladji, pri čemu bi ga po našim obalam — jer tako naredjeno — izčekivalo u „gala paradi“ činovništvo i oružana garda zelene „struke“!

Pri tomu je ipak on preizrao naš narod i njegove sinove njemu u službi počinjenje. Jednoč ga umorna sputa ponudio na *Trijlu* jedan financijski „kapo“ sa crnom kavom. Hočevar preizrom odbio ponudu i za kaznu ga namah premjestio, inače je govorio talijanski i jao si ga onome, koji bi se najavio u njemu nepoznatom hrvatskom jeziku, *Kukavni* hrvatski činovnici nisu smjeli ni pisnuti, dok su talijanaši bili u svemu „protežirani“, navlastito u imenovanju. Tako se dogodilo, da je jedan talijanski činovnik koji je škole izučio u Italiji, preskočio četvoricu starijih hrvatskih kolega. — Suviše naš ti se Hočevar obkolio sa samim talijanskim savjetnicima na *Direkciji*, pa su talijanaši uživali prednost u svemu. Prilomčić, nagrade, pohvale, komisijske, dopusti i premještanji pri moru ili radi zdravlja ili radi odgoja djece, to je bilo za Talijane, dok su za Hrvate bile gore i planine: da uče hrvatski, — bare i moćvare: da piju kinina. Osobito su mu pak omilili „Zaratini“. Taj je svaki, ako ga je slučaj nabacio u provinciju, prvo ili kasnije dospio u Zadar.

Talijanašima bilo je dopušteno bit razsadnikom tuđe misli po Dalmaciji, a Hrvatima se prieto, ako su bili samo i članovi hrvatskih društava, pače izdavale su se i zabrane za pristup u hrvatske čitaonice i Sokolane. *To ne će i ne smije* nitko zanekati, jer se to i pišućem dogodilo.

Kad se sa uprave financije u Zadru na taj način nadahnjivalo, kakvo čudo, ako se je tako u pokrajini disalo? Kad se na protokolu financij. ravnateljstva ponosno kočila talijanska troboja, mogla su talijanaška činovnička gojen-

čad po Dalmaciji i skakati i izazivati i uztrajati „Lege!“ — A ciela je istina, da nigdje nije bio tako zapostavljen naš hrvatski jezik, kao kod financijskih ureda. A tako je i danas. Nadpisi, tiskanice i iste primke i namire, sve je to na talijanskom jeziku, jer naravno, na taj način odgojeni janjčari, ne znadu ni beknuti hrvatski, a niti se mogu razumiti sa strankama. Pod tobožnjim slovencom Hočevarom cvati dakle talijanaština bolje, nego li po istim talijanašem starim *Bedenom*!

Na izpitim nije se nikad tražilo pravo poznavanje hrvatskog jezika, pa nije ni čudo, ako se n'trag dva mjeseca prikazuje na izpite porczni vježbenici *Mesmer* i *Medić*, gdje nisu znali kako se zove hrvatski „casa“—kuća, „Logotente“—namjestnik!

Ovo je već prešlo mjeru pa treba jednom stat na kraj ovoj sablazni! *Evo* Sabora, pa ako će u ovome pitanju naši zastupnici štititi, onda neka štampa učini svojiu. — U ostalom i štampa se ne smije ograničiti na sama dva redka u iznašanju Hočevarova pašaluka. Tu skorajšnje križanje hrvatske molbe na financijskoj direkciji, uvreda je našem jeziku, uvreda je celome narodu. — Za takove zloporabe ne treba tražiti od jednog Hočevara odgovornosti. Njega treba poslati odakle je došao.

F. Ž. D.

Bojkot „Dalm. Težaka“.

Svak opaža, da „Dalmatinski Težak“, glasilo „Vinarske Udružbe za Dalmaciju“, ne izlazi već od travnja uv. god. Prestanak jednog lista obćino je posljedica financijske oskudice na njegovoj upravi usljed slaba materijalna odaziva, ali kod „Dalmatinskog Težaka“ nije to slučaj. Taj bi list i danas izlazio, da nije u njegovu ovogodišnjem 4-om broju osvanuo ovaj članak, pod naslovom: „Vladin program“: „Cast vladl, ali se nama čini, da njezin novi program za napredjenje Dalmacije ne odgovara današnjim prilikama i potrebama našeg narodnog gospodarstva.

„Program nije sastavljen na temelju svestranog proučavanja, razpravljanja i sporazumljenja vlade sa izravno zanimanim gospodarima. Na njih se nije dovoljno računalo. S toga je, po našem mnjenju, vladin program samo službeni spis, prolazne i mršave birokratske vrijednosti, koji se ne će moći uspjješno i koristno provadljati.

„U programu su spomenute mnoge stvari, što bi se u deset do petnaest godina imale učiniti, ali je sve nestalno i nepodpuno, bez sveze, bez cjeline i pravog cilja, jer nije temeljito obrazloženo i točno ustanovljeno, kako bi se imalo što uraditi i kojim sredstvima, da svaka radnja bude i zemlji i narodu od koristi.

„Narodno gospodarstvo jedne zemlje bla-predjuje se podizanjem obćeg narodnog blagostanja. Oko podizanja obćeg blagostanja treba postepeno raditi prama čudi, naravi i sposobnostima dotičnog naroda: prama željama i potrebama narodnim i zajedno s narodom, a ne po četiu ministara i političkih činovnika.

„Ovo njihovo nenadno i nenaravno naprezanje i natezanje, kao da će nešto velika učiniti, žao nam je, ali ne možemo ozbiljno u obzir uzeti, jer što godina izkustva, za razumne gospodare, vriedi mnogo više, nego tisuću programa i obećanja.

„Prolječni izleti bečke gospode mogu za njih biti zabavni, poučni i unosni, ali našem narodnom gospodarstvu nisu još donieli nikakove prave koristi.

„Tko želi narodu pomoći neka radi s narodom za narod, a na temelju najracionalnijeg gospodarskog pravila, što ga je *Liebig* rekao: „Nadoknadi bezuvjetno zemlji sve, što si joj oduzeo!“ — L.

Radi ovog otvorenog, neodvisnog, objektivnog suda o vladinom programu poven je proti listu uprav sustavni bojkot sa strane vlade i to na način, koji mu je onemogućio daljnje izlazenje. Bojkot je poven na svim onim područjima, sa kojih je list primao bud moralne bud materijalne pomoći, tako da mu

se je indirekte oduzelo saradnike i predplatnike, u jednu rječ, učinjeno je sve moguće preko svih puteva i pomoću svih sredstava, da list radi tok članka osjeti makar za koje vrijeme osvjetljuje pest vlade, kojoj se je usudio opravdano prigovoriti.

Ovoliko za danas samo po primljenim obavijestima konstatujemo, a više smo nego sjegurni, da će se o ovome povesti rječ u saboru, i da će se tom prilikom stvar još bolje osvijetliti.

Panamista ministar Kossuth!

U bečkoj „Arbeiter Zeitung“ pod gornjim naslovom čitamo zanimive date o sadašnjemu ministru trgovine. Držimo da je vrijedno, da ove tvrdnje bečkog lista prodrin u i naše šire slojeve, te ih u izvadku donasamo.

Sadašnji ug. min. trgovine Frano Kossuth živio je, uza kako se je god: 1894 povratio u Ugarsku poslije smrti njegova oca, od prinosa, koje mu je donasalo njegovo, odnosno ime njegova oca. On se je davao birati upraviteljnim vijećnikom ili odbornikom sumnjivih poduzeća, koja su Kossuthovim imenom najglupije slojeve mađarske javnosti zavadjala. Kao primjer budi navedeno prevarno poduzeće kopanja zlata „Fortuna“ ili „Hunnia“, društvo za pravljenje vatrogasnih šmrkalka, koje je društvo za kratko vrijeme moralo bankrotirati. Prije samog njegovog imenovanja za ministra trgovine, Kossuth je bio pozvan u upraviteljstvo budimpeštanske plinare. Ova je jedno „ustrijsko“ dioničko društvo, koje je u onaj vakat trebalo Kossutha, da se pomoću njegovom produlji ugovor sa gradskom upravom. Ali ni malih se darova ne plaši Kossuth. Tako n. pr. osiguravajućem društvu „Gresham“ ne plaća Kossuth za stanarinu nego samih K 2000. — dok bi za ovaj isti stan jedna druga partaja morala plaćati K 8000. — godišnje stanarine.

Ove činjenice ne trebaju nikakvih dokaza. Iztknuti nam je da do sada ugarski ministar trgovine Frano Kossuth nije poduzeo nijedan korak, kojim bi se progloilo one ljude, te ga proglašise „panamistom“.

Sultanova protuakcija.

Porta se miče, znak da u Jildisu ne spavaju vječiti san! Zar je akcija vevlasti mogla ostati bez protuakcije sa strane Sultana? Vlasti su se nadale, da će Sultan pristati na njihove zahtjeve bezuvjetno. Porta ovom zgodom udrla u druge duple. Ona se otrešla stare navade da u svakom pitanju prima naputke vevlasti. Ovom je zgodom priznala potrebu reformama, ali je istodobno poručila vevlastima: nek vas za red u Mačedoniji ne boli glava. Ja imam sama toliko moralne i vojničke sile, da ne prestanu li ustaše tjerati svoje lopovštine, sama ću znati upotriebiti proji njima silu.

Kako u predprošlom broju spomenuismo, Hilmi je Paši uspjelo izmiriti dobar dio katoličkih i muslimskih Arnata u Albaniji. U ovom se smislu radi u cijeloj zemlji. Da liepa i blaga rječ ne će djelovati predjelima zarazenim od ustaša to je Porta znala. Ona je zahtjevala da

se odalji nekoliko metakaša, a sada kada su vevlasti udovoljile njezinom zahtjevu glede metropola, sada se sprema da sama vlastitim silama uguši svaku ustašku bunu, te da ih ili protjera preko granice ili da ih sve jednoga za drugim kao miševe do zadnjeg umišta, da pročisti Mačedoniju od lupeža i ubojica, te da onda vedra čela stupi pred vevlasti i da im reče: Mačedonija ne treba vaših reformama!

U Jildisu nisu ipak protivni uredjenju reformama sudbenih. Vlada je turska sama u tu svrhu poslala posebnu komisiju da prouči način, kako bi se u Mačedoniji dale provesti reforme. Nove sudbene reforme u Mačedoniji najviše bi koristile samoj turskoj vladi. Inala bi kandidiju u ruka, m koju su sastavile vevlasti, da ju upotriebujej proti eventualnim nastajima iz Grčke, Srbije i Bugarske. Ali proizvedba ma kakvih bilo po Mačedoniju korisnih reformama ne da se postići kroz malo mjeseci. Dok U Mačedoniji treba da se uspostavi mir što prije, jer nepostigne li se isti kroz stanovito vrijeme, vevlasti će upotriebiti ovu izliku, da izvrše prije vremena svoj program, po kojemu će ekspanzivnost „austrijske“ politike polučiti svoj cilj i zaposjesti Salonici.

Ovu je pogibelj Porta dobro uvidila, i eto je da upre sa svim silama, kako da se opre svakom pokušaju vevlasti, da joj otmu Mačedoniju, da ju iztjeraju iz Europe.

Za to je uprav prosvjedovala proti zapostavljanju njezinom kod hačke konferencije. Ovdje joj je namah bila dana zadovoljština, i ako se Turska pogledom na njezinu trgovinu i vojsku, brodovlje i zemljište ne bi mogla ubrajati među vevlasti prvog reda. Ali vevlasti su joj morali taj „Rang“ priznati, jedino da izbjegnu eventualnim prigovorima sa strane Porte, čim je ovu zadovoljština dobila turska vlada sa strane vevlasti. namah je stavila ruke na posao glede iztriebljenja ustaških četa u Mačedoniju.

U tu je svrhu u prvom redu odalečila dosadašnjeg zapovjednika jednog diela regularne vojske u Mačedoniji, Osman Pašu, a na njegovo mjesto odaslala je iz Carigrada Hamdy Pašu, jednoga od najobjubljenijih vojnika u Jildisu.

Hamdy Paša, koji je do sada mnogo uplivaio na krugove u Jildisu, dobio je nalog od visoke Porte, da proti ustaškim četama poduzme korake za koje misli da će u najkraćem roku, još ove jeseni, protjerati ili uništiti hajduke na svim linijama. Hamdy je Paša dobio podpunu slobodnu „Maršrutu“. U tu je svrhu Hamdy Paša namah odlučio sastaviti dvadeset i četiri kolone, koje će se iz Skoplja uputiti prama raznim predjelima, gdje vlada ustaški strah i zulum. Porta je odobrila Hamdy Paše osnovu i već se ovih dana sastavljaju odnosne kolone, da čim prije izvrše Hamdy Pašove zapovjedi.

Čim se je ova viest razširila po zemlji, ustaški su odbori odlučili, pogledom jer se približa zima, napraviti odpora vojsci Hamdy Paše, te odlučise na proljeće poduzeti opet njihovu razbojničku akciju.

Na taj se zaključak ustaških odbora Ham-

dy Paša ne će osvrnuti. On će svojom vojskom marširati do granica pokrajnih zemalja, gdje kani, ne bude li odveć ubojita zima, prezimiti i na proljeće zauzeti sve glavnije prolaze pogranične u Mačedoniju, da tako već na zemlji zapriječ prohod stranim ustašama u graniju.

Osnova Hamdy Paše ne izgleda lošom. Pitanje je, da li će se vevlasti zadovoljiti uspije li mu istu u istinu proizvesti, te ustašama zapriječiti da do godine budu opet gospodarili u Mačedoniji.

Uspjeh ili neuspjeh?

Pulj, 8. rujna.

Danas su svršile ovogodišnje pomorske vježbe. Kako iz vojničkih krugova saznajem, zadaća ovogodišnjih vježaba bila je neprijateljska navalna na Pulj i na cilu obalu. Neprijateljska je flota bila brojno jača od naše. Ona se je sastojala iz šest oklopnjača, dočim naša iz pet sa odnosnim brojem krstarica.

Obrambena flota saznala je, da je na prvoga ov. mj. tuđa mornarica prošla konal od Otranta. Pošto nije znala gdje će neprijatelj navaliti na obalu, to se nije smjela micati iz glavne luke. Da pak prevari neprijatelj, da je šibenska luka sa strane naše blokirana, a da istodobno oslabi noćnim napadajima, dok se u toliko približi glavna flota iz Pulja, bijaše u tu svrhu poslano u šibenske vhide nekoliko krstarica. Na Visu i Lastovu bijahu postavljene štacije za signaliziranje neprijateljske mornarice. Do odlučne bitke u blizini šibenskih voda nije došlo s razloga, što se neprijateljska flota nije obazirala na šibensku luku, već je bila odlučila namah sa svim se silama oboriti na glavnu luku, te je držeći sredinom jadranskog kanala proslidila svoju put prama Pulju. Uslijed ove neprijateljev ratne dispozicije obrambena je flota morala promieniti svoju prvodobno odlučenu taktiku, te napustiti svoje prvšađe pozicije i na svu se silu požuriti prama Pulju, da na otvorenom moru dočeka neprijateljsku mornaricu i da joj tako zapriječ navalu na Pulj.

Sada nastaje pitanje: je li je tim zapriječena navalna, neprijatelj potučen, je li polučen uspjeh ili ne?

Odgovor je: lasna su pitanja, odgovor posve težak.

Naši dopisi.

Split.

Akademski omladina vođena plemenitom namjerom, da pomogne Hrvatima u Medjumurju i u Zadru, kojima se je boriti proti usilnosti i radosti raznarodjenja hrvatske djece sa strane hrvatskih dušmana, — odredila je prirediti pučku zabavu u obćinskom kazalištu na korist hrvatskih škola na tim izloženim tačkama.

Na 9. tek. na molbu iste omladine obćinsko je vijeće jednoglasno prihvatilo proktorstvo pomenute zabave i naložilo obćinskoj upravi, da za nju doprinese koliko joj razpoloživa sredstva dopuštaju.

Nadat se je, da će se cijelo gradjanstvo odazvati pozivu omladine. Tko je Hrvat ne smije tom prigodom ostati kod kuće! Treba poduprijeti osnivanje škola za hrvatsku djecu. Narod bez škola jest narod bez budućnosti. — U svoje doba dostavit ću vam program ove zabave.

Na 8. tek. mj. bila je na Solinu obična svetkovina Male Gospojine. Bilo je čudo naroda iz okolice, a najviše iz Bosne: Livna, Glamoča. Na pazaru savokvrstnog blaga, da ga od davna nije toliko bilo. Preko cijelog sajma vladao je uzorni red i mir, hvala shodnom razpoloženju svega sa strane gosp. načelnika.

Ovih dana imali smo razna predavanja za omladinu. Prvi je držao predavanje Dr. Smodlaka, a u sobotu Dr. Trumbić. Čujemo, da je ovaj svojim predavanjem polučio sjajan uspjeh.

Ovdje još neki Hrvati hoće da živu u obmani, da se s „Talijanima“ dodje do sporazuma. U tu svrhu posiuž čak i za pokraj. troglavom zastavom, e da „Talijanima“ ugode. A ne znadu, da „Talijani“ licumjerski iznose tu zastavu, jer ne mogu izneti talijanski troboju, a kad bi to mogli bacili bi troglavu na buniste. „Talijani“ ostaju uvijek isti. Mrze sve, što je hrvatsko. Nikad se od njih nije čulo, da bi priznali, da je ovo zemlja hrvatska, nikad se ni za što nisu hrvatskim jezikom poslužili, nego samo onda, kad su imali odirati naš hrvatski puk; sva njihova društva imaju pravila i napise izključivo talijanske, isto tako sve njihove tvrdke. Kad su ovdje otvorili „Banca Spalatina“, stavili su napise talijanski, francuzki, njemački, englezki, ali hrvatski u hrvatskom Splitu — nē! Naši „demokrati“ uza sve to hoće da ih priznavaju, da im se dade jednog zastupnika za Beč, u školama da ostane! I ovo se sve doživljuje poslije toliko godina borbe za narodni jezik, za narodna prava, za hrvatstvo!!

Po uglovima čita se poziv upraviteljstva obrtničke škole, u kojemu se tumači i zadatci iste. Opaža se, da se tu puno naglasuje teoretska pouka u svim obrtnim strukama, ali uz teorijsku potrebita je i praksa, koja se uobće u našim školama malo njeguje. Prošle godine bilo je o ovom govora u „Hrvatskoj Rieči“. Zanimani čimbenici morali bi se sada i za to zauzeti. Ostavštinom Martinis-Marki ustanovljenim je, da odnosna kuća ima služiti industrijalnim svrhama i zavodu za siromahe. Taj zavod ima dosta sredstava, a uprava mu je pod nadzorom Zem. Odbara. Na 28. 4. ov. g. zaključeno je na sjednici trgovačko-obrtničke komore po predlogu člana M. Janškova, da stručna škola postane i praktična, a i obćina je to usvojila. Tako bi od te škole bila korist puno veća, a trošak ne bi bio znanat. Ovaj predlog je glasio: „Komora izrazuje želju, da predsjedništvo zametne pregovore sa obćinom Splita, sa Zem. Odborom, s vladom i s ovdješnjim zavodom Javne Dobrotvornosti, e da bi se ovdješnjoj stručnoj školi dao što moguće više praktični

Vrelo Života.

(Od Ivana Meštrovića).

(Nastavak).

Brzina, kojom naše misli lete od jednog kraja svijeta na drugi, nalaze se u neizmjernom razmjeru prama brzini električne struje kod brzjava. Ova brzina naših misli djeluje na naš sud, kada prosudujemo Meštrovićeve reprodukcije. Ona je bez dvojbe u kori naših moždana onaj sakrivni metar, po kojem mjerimo Meštrovićevu vještina u kiparstvu kod njegovih reprodukcija, ali ne njegovu intuiciju, kojoj na tim reprodukcijam nema ni traga.

Svrnimo časomice pogled na djela Meštrovićeve intuicije, njegove fantazije, a kao primjer uzimmo uprsl skupinu „Vrelo života“. Za cilu skupinu? Ne! Ili zar ono mističnu sisu? Ne! da što? Uzmimo samo lik i stas onoga mladica. Samo jednu osobu? Dā, samo jednu iz ciele skupine; samo jednu iz cieloga Meštrovićeva atelierā; samo jednu od svih njegovih umjetnina. Zar nam je dostatan samo jedan njegov lik, samo jedan stas, da izmognemo prodieti do Meštrovićeva duha? Zar se u samom jednom Meštrovićevu kipu odrazuju sva svojstva njegove stvarajuće sile? Premalo je jedan kip, uzimmo ih više — kroz uši mi zuji savjet mnogog gledaoca, — uzimmo ih više, da nam sud ne bude jednostavan! Ovaj je potičaj gledaoca opravdan, razložit. U raznim su Meštrovićevim kipovima izražena razna njegova čustva. Prostim, motriciu pružaju prigodu da na njima promatra odraz koleričnih,

flegmatičnih, sangviničnih i apatičnih ljudskih osjećaja, a nadkritičarovu peru, da zamrči nekoliko pohvalnih ili ogavnih crih više, nego li ih je mogao napisati promatrajući samo jedan Meštrovićev kip. Zaključak bi morao biti: Slijedom mnenje motrioca i promatraju sva Meštrovićeva djela, da dobijemo o njemu pravi sud.

Ovako misle obični motrioci i nadkritičari. Oni prolaze mimo Meštrovićeve kipeve i letimice traže na njima vlastite osjećaje i čustva. Zapne li im oko na ovo ili ono lice, nadju li na jednom od njegovih kipova nešto što njih zanima, onda su zadovoljni. Za njih su u tom slučaju sva njegova djela majstorski izradjena, a među remek-djela ubrajaju jedino ono Meštrovićevo djelo, koje im se najbolje sviđilo. Za to pohvala: ova je ruka ljepša od one! Nadkritičar, koji se od prostog gledaoca razlikuje jedino u tomu, da on svoje mnenje znade napisati i dati u javnost, sudi takođerj subjektivno kao i prosti motrioc. Stoga mi nalazimo u kritikama o Meštroviću da mu je ovo djelo ljepše od onoga! Ova vrsta kritike je subjektivna, pseudokritična. Pseudokritičar ne posjeduje svojstva da utanači granicu između subjektivne i objektivne kritike. Kad se ovoga sjetim, tada se ne čudim da ima kritičara, koji o Meštroviću tvrde, da forme pozajmljuju iz čovječijeg društva“. Ako ove riječi nesadržavaju zloću, nenavidnost, o kojoj priče govorah, onda su očiti dokaz subjektivna kritičareva mnenja; slabooće razvika njegova intelekta; nestašice zdrava razuma da shvati umjetnikovu dušu. Da su mnenja, sud

i kritika prostih motrioca i pseudokritičara posve različna sadržaja; da ne odgovaraju istini; da su pokriveni mračnom koprenom, o tomu nije niti dvojbe, niti rieči na ovom mjestu. Konstatujem jedino da oni skupa tako sude, da je njihov sud nedostatan, površan i jer na jednom liku i stasu Meštrovićevih djela ne mogu da stvore svoj sud, traže okom okolo na okolo po likovima i udima njihovim, e bi im gdje oko zaprio, e bi gdje našli što liepoga. Radi toga oni su prisiljeni da motre sva Meštrovićeva djela, kad u jednom samom kipu ne mogu da nadju ono što oni traže.

Tomu se sudu množine i pseudokritičara ne pokoravam. Prelazim mimo nj. Nek množina misli kako joj je lakše, ja ću se zaustaviti samo kod lika i stasa onog mladica u skupini „Vrelo života“. Ovaj jedini Meštrovićev kip pruža oku motrioca toliko gradiva, da bi vješto pero moglo o samom njemu napisati debelu knjigu od kojih baredvije stotine tiskanjih oktavnih araka papira. Rekoh, vješto pero moglo bi ob onom mladicu toliko napisati, a kad mi nemamo sreće da posjedujemo takovo zlatno pero, zadovoljimo se jedino s našim lakim paunovim perom i njegovim brčkotinama. Sjetimo se pri tom one; Bolje išta nego ništa! Glavno što nam pri tome, pisanju, mora biti to je: Objektivnost! Bez nje nema govora o pisanju.

Ne uspijemo li u pisanju, tješimo se, da smo imali dobru nakanu napisati nešto, što bi izdaleka prikazalo Meštrovića i njegova djela u pravoj slici.

O Meštrovićevim reprodukcijama po živitu modelima, rekoh, da nas kod izradnje istih zanima vrijeme, odnosno brzina, kojom Meštrović radi. Na tu se brzinu Meštrovićeva rada kod djela njegove fantazije ne osvrcemo. Nemamo vremena da mislimo na nju, premda znamo da Meštrović i ove radnje radi onom istom munjevnom brzinom, koju razvija kod reprodukcija. Kod ovih nas Meštrovićevih radnja zanimaju druga njegova svojstva. Ovdje nam lebde fiziološki i psihološki momenti njegovih kipova u prvom redu. Jer te momente ne shvaćamo na prvi mah, u našoj se glavi pobudjuju razne misli, te dok se ove slažu u redove, da nam budu vjerni tumači Meštrovićevih osjećaja, naša se fantazija ugrijava i mi, koji se utvaramo da smo izvrstni psihodiagnostičari, kod motrimo Meštrovićeve kipeve, nehotе se bavimo kranioskopijom i fisiognomikom; da što bolje i što jasnije sami sebe predočimo ono što okom vidimo, i da što snažnije očujemo ono što čute Meštrovićevih kipovi. A kada smo prošli granice ovih razmatranja, koja nam još ne mogu da predoe kipeve u pravomu svjetlu, onda se prenašamo u stadij, u kojem Meštrovićeva djela promatraimo i sa patognomičkom pogleda. U ovom stepenu razmatranja Meštrovićevih kipova leži vještina kojom se u motriocu svi njegovi vlastiti subjektivni osjećaji pretvaraju u objektivne. Na jednom postaje indiferentan, neosjetljiv! Ono prijašnje udiviljenje izčezava; zamjenjuje ga hladnokrvnost.

(Nastavit će se).

značaj, te da bi se njezina djelatnost protegla na sve grane obrta, pri čemu da se uzme u obzir obstojeca zaklada Martinis-Markić.

Doba je, da se ovaj predlog oživotvori.

Iz Promine.

Glede ustupa koloslanice pozvili smo se ponovno na dopis tiskan u ovom istom listu 21. kolovoza t. g. broj 161.

Odredba da koloslanica polazi iz Oklaja do Knina nema nikakva smisla. Iz Oklaja do Knina ima 16 Kilometara, a prolazi se jedino samom pustoši, ne vidi se ikakve kuće pri putu.

Iz Oklaja do Drišća ima 15 kilometara, prolazi se lijepo uređenom cestom, susreta se u Razvodju oružnička postaja, četiri kućista nastanjena radnicima rudokopa, dva krčmarska obrta, tri dućanska, jedna prodaja duhana i dvorazredna škola.

Selo Razvodje najviši je odlomak občine Prominske, Broji 1300 duša, ima živoga obrta radi rudokopa, ima više broj imućinih mjestnih posjednika, koji se veoma povalno bave saditvom američanske loze.

Hoće li se, neće li se do koju godinu mora se postaviti poštarski i brozjavni Ured u Razvodju. Kada se prodje Razvodje, eto odmah na medji ovog i Velušića ured rudokopa sa mnogim kućama, koje zapremaju činovnici. Srednjom mjerom izvaže se dnevno 16 vagona rude.

Napred iduću imadu dva dućana, jedan obrt krčmarski i prodaja duhana i ostalih kuća tik teste sve do Drišća. Nema bojazni da putnik ne bi imao zakloništa u slučaju koje putne nezgode, dočim iz Oklaja do Knina može čovjek crknuti od same žedje.

Brozjavni Ured spojen je iz Drišća do Oklaja, pa čemu onda ne bi se spojila i pošta? Moguće da se računa na sjedište Suda i Polglavarstva, ali ipak može se pošta dnevno primati, pa glede suda ima se dosta nade da se u mjestu postigne kako je pitano. Ravateljstvo pošta imalo bi u interesu stvari shodno preudisti odredbu. Da vidimo.

Viesti.

Izvršne saborske sjednice od 13. o. m. radi nedostatka prostora moralo nam za ovaj put izostati. Sjednica je bila prekinuta u 1 sat radi malog broja zastupnika. Nastajna je danas, 14. U ovoj će se razpravljati o 17 točki dnevn. reda: prvo čitanje zakonske osnove o sklopljenju novog obćinskoga zajma od 600.000 K. Gledajući na razne potrebe občina ova svota od 600.000 K. previše je malašna. Taj zajam bi imao biti barem od 2 milijuna, jer mala svota će u čas biti iscrpljena i rad po tom sprječ. Izvršje doniet ćemo dojučeri put.

Za telefonsku mrežu u Šibeniku obavljeno su ovih dana potrebni izvidi i preduzeti shodni koraci sa strane c. k. poštarskog inženira g. Mate Teclizacija, kojemu je občina došla podopnu u susret i uzastojala, da to učine i privatnici. Bile su svladane sve poteškoće, tako da će uzpostava državne telefonske mreže uzistie-ti što skorije.

Šibenska glazba udara sutra u nedjelju 7 sati u večer na obali pred kavanom „Dračar“.

Prozalnici u pogibjelji. Od Poljane (kazališta) pak put okružnog sudišta glavni je prolaz bilo građana bilo inostranaca za željeznicu, bolnicu, Sudište, Steinbeissa, vojništvo, za polje i t. d. Svet tim glavnim putem prolazeći često je izložen pogibjelji, jer se djeca tuda bataljaju stinam, a ljudi mora da se zaustave dok njihov rad dovrši. Dobro bi bilo da bude određen jedan redar i za ovaj predjel.

Kućevlastnici i nepomišljajući unajmljuju svoje kuće i privraca bud komu, samo da taj plaća, a u koje svrhe će dotičnik upotriebiti unajmljeno, to je njima deveta brigaa, pak bilo to na smetnju i dosadu vlastincima i sustanarima. Unajmljenje kuća dakako mora da bude, ali ipak trebalo bi imati i obzira i promišljanja komu se unajmljuje i kako gdje? Ima kućevlastnika koji su imućni pak bi mogli uređiti svoje kuće za bolje unajmljitelje i dobivati tako veći najam. — Neki kućevlastnici morali bi pri unajmljivanju kuća imati obzira i na članove svoje obitelji i na mnoge druge okolnosti.

Hrvatski Sokol šibenski priredit će dokorska javnu vježbu. Gdje i kada javit će se naknadno. Uprava ovim pozivlje izvršujuće članove na redovito pristupanje k vježbama.

Ubojstvo. Prekjučer u večer oko 10^{1/2} sati na javnoj cesti u Varošu nedaleko kotodvora Ivan Stošić pok. Vice od 20 godina udario je nožem oštricom Tomu Crnogaču Ši-

mina, momka od 18 godina. Ozleđa je bila tako težka, da je Crnogača sutradan u 6 sati u jutro preminuo u pokrajinskoj bolnici. Uzrok svadji bio je jedan pievac (kokot), kojega su ta dvojica pred mjesec dana bili našli. Crnogača s družinom pojeo pievca, a Stošića nije pozvao na jelo. Odatle došlo među njima do rieči, svadje i tčnjave, pri kojoj Stošić probođe Crnogaču, a onda pobježe u obćinsku klanicu, gdje ga iste noći oružnici nadjohše i povedoše u sudbene ize.

Sa Bribirskih Mostina pišu nam, da državna cesta blizu tog mjesta i baš na položaju zvanu Planičnik, na samom zavoju, nema niti jednog obranbenog zida, i ako je tu baš najpogibeljnjia tačka radi velike strmine puta i radi duboke udoline sa strane. Zanimajou vlasti na zabno, da tome doškoči prije nego li se dogodi kakva nesreća.

„Narodna Glazba“ u Splitu. Primamo: Što se kapelnik „Narodne Glazbe“ sa svojom upravom ruga, ima podopnu pravo kad mu može to biti, ali što uprava dopušta onom kapacitetu toliko lakrdija, to je stvar, koji je dođue teško shvatiti. Ima po prilici 8 mjeseci što je taj gospodin u službi „Narodne Glazbe“, koja rek bi da obostoji samo za to, da on može brati platu, a nije ni za što nigda htjeo obučiti uniformu kada bi glazba korporativno izašla. Nu, pošto je takovo postupanje dodijalo i gradjanima i samim glazbarima, koji su zahitjevali potpunim pravom, da se kapelnik, koji je plaćen, nema stiditi njihove uniforme, na dan Male Gospe, mogli smo ga viditi u monturi, ali smo ostali okamenjeni i nismo našim očima htjeli vjerovati, kad smo razabrali da to nije uniforma hrvatske glazbe nego čisto talijanska, i po kroju i po boji i po nakitju. Malo je odvise, gospodo, a i ustrpljenje ima neku mjeru!

Na izvrštenje primismo od vlč. fra Miha Kotaraša, gvardijana u Sinju, donji izpravak, poslan od njega uredništvu splitske „Slobode“, koja da ga je donielasasvim izkrvljena, hotimično izvrnuvši u njem slova. Izpravak glasi:

Uredništvo „Slobode“ — Split.

Na temelju §. 19. zakona o tiskanju pitam, da odnosno viesti iz Sinja 18. kolovoza pod naslovom „Evangjeoska blagost“, objelodnjenoj u broju 37. vašega lista, koliko se na mene odnosi izvršite sljedeći izpravak: Nije istina, da je na blagdan Velike Gospe svirala obćinska glazba pred crkvom. Nije istina, da je taj dan svirala „Radio ide Srbim...“. Nije istina, da je gvardijan odvješnjega franovačkoga samostana rabijatnom žestinom neofita poručio glazbi, zasvira li tu koracniku još jedan put da će ju odmah oterjati izpred crkve. Nije istina, da je koracnica odsvirana još jedan put, a da je moja prijetnja ostala platonička, jerbo nije glazba niti svirala, niti gvardijan poslao bilo kad takovu prijetnju. — A od ostaloga kako je dopisnik „Slobode“ ovakove neistinitosti prikazao javnosti, tako je i svi ostala. — Sinj, 25. kolovoza 1907. Fra Miho Kotaraš, gvardijan.

„Hrvatska Hrvatoma“, glasilo „hrvatskih starčevićanskih radikala“, koje izlazi u Zlataru, u posebnom svečanom svom broju 57. om od 8. t. mj. doniolo je u obliku proglaša na prvot strani sljedeće:

„Banica u kotaru zlatarskom!

Jučer večernjim zagrebačkim vlakom prijsjela je u naš kotar preuzvišena gospođja banica pl. Rakodczay na dobro Mihovljan, vlastništvo barunice Fiedler rodjene Rakodczay, sestre bana dra. Rakodczaya.

Banica je izašla na postaji Sutinske Toplice. Ovom prilikom ističemo, da nas se vrlo ugodno dojmilo potpunom demokratsko držanje banice. Dopotovlja je u pratnji svoje dvorkinje. Na kolodvoru Sutinske Toplice dočekala je banicu sestra bana Rakodczaya barunica Fiedler. (Op. uredničiva: interesantno jest to, da od prisutnih prvog razreda nije nitko znao, da se banica vozi, a još interesantnije je pak to, da je nas odgovorni urednik imao čast upozoriti banicu na postaju Sutinske Toplice, našto se je banica našem odgovornom uredniku srdačno zahvalila.)

Čestitamo pravaškoj skupštini, sazvanjoj dne 6. t. mj. od zastupnika Don I. Prodana na brozjavnom pozdravu upravljenom iz Splita vodji stranke Dr. Josefu Franku!

Otvorenje parlamenta. Po viestima „Prager Tagblatt-a“ parlament bi se imao otvoriti na 20. listopada. Nu jer vlada misli da česki sabor od 20. listopada ne će dovršiti cilji gospodarstvenji rad, koji ga ljetoš čeka, to je sva prilika da se parlament ne će moći sazvati prije svrhe listopada.

Delegacije austro-ugarske imale bi se sastati tek nekoliko dana pred Božić, da poprime jedan dvomjesečni provizorium. Iza nove godine imale bi nastaviti zasjedanja. Zajednički budžet je sastavljen, ali vlade, obzirom da će se parlament dočno sastati, žele obima dati prilike da prije otvora delegacije rieše osnovu „austro-ugarske nagode“.

Nova poštanska tarifa. U ministarstvu trgovine se od duljega vremena bave sa promjenama poštanskih tarifa. Po novoj tarifi moći će se pisma slati u internom saobraćaju sa biljegom od 10 para. Prešne pakete primati će unaprijed pošta bez obzira na njihov objam i sadržaj. Veličina dopisnica bi se imala povisiti sa 10 na 14 cm. duljine, a sa 7 na 9 cm. širine. Čim bude ova nova poštanska tarifa dogotovljena, biti će namah objavljena.

Sabor za Bosnu. Jedna agencija javlja, da će se doskora odlučiti to, da se za Bosnu i Hercegovinu uzpostavi jedan pokrajinski sabor.

Ministar Pacak medju izbornicima. Čitamo u českim novinama, da je česki ministar Dr. Pacak prošlih dana posjetio svoj izborni kotar, da se na licu mjesta izvjesti o potrebama i tužbama naroda. Zanimiv je njegov odgovor, kojeg je dao načelniku grada Jičina, iza kako mu je ovaj izrazio želju, da bi ministar doživio vidjeti izpunjene njegove želje. Ministar Pacak reče medju ostalim: „Moje želje idu za tim, da zemaljski ministar, pa on bio tko bio, u sebi složi zadaću da bude istodobno savjetnik i povjerenik krune, kao što i savjetnik i povjerenik naroda, jer jedino jedno takovo ujedinjenje može koristiti narodu. Dolazim medju česki narod, da saznam njegove želje, da ih mogu u kraljevskom vieću protumačiti kruni, i veoma je nužno, da česki narod ima kod krunu jednu podlogu“. Na banketu u večer upozorio je ministar Dr. Pacak prisutne na potrebu, da sve česke stranke bez razlike njihovih programa, moraju zajednički raditi, ako žele, da želje českoga naroda budu izpunjene. Ove rieči českoga ministra i patriote donasamo, ne naši političari saznaju kako radi česki ministar, da se sve česke stranke slože proti dušmaninu českog naroda, te da i oni porade, da se i kod nas sjedine sve narodne sile proti našem tlačitelju.

Novootvorene škole sv. Ćirila i Metoda u Istri. Dne 15. rujna o. g. otvara naša vrijedna družba 5 novih škola sa 10 novih učiteljskih sila. U Cresu otvara školu sa 4 učiteljske sile, Vel. Lošinj sa 2 učiteljske sile, u mjestima Gabonjnu, Ičićima, te Banjolama po jednu učiteljsku silu te za jednu povećanu silu u Pulju. Po tome naša družba ima za ovu narednu godinu skrbiti se za 40 učiteljskih sila. — Do sada otvorene škole koje ima družba osim gore napomenutih jesu: Pulj sa 5 učiteljskih sila te predgrađe Pulja mjesto Vinburan sa 1 učiteljskom silom. Nadalje Raklje, Štokovci, Vabriga, Bergudac, Opatija, Sv. Marina, Fabei, Sv. Licija, Zrenje, Nerezine, Smoljane, Ripenda, te Kalfir sa jednom učiteljskom silom. Mjesta Kaštelir, Livade, Volosko sa 2 učiteljske sile te Mali Lošinj sa 4 učiteljske sile. Nadalje zabaviste u Pazinu sa jednom učiteljskom silom. — Privatnih družbinih naime učiteljskih sila jest 40 a zemaljskih hrvatskih oko 140. — Osim toga družba se brine mnogo za podpore siromašnih djaka hrv. gimn. u Pazinu. Iz toga se vidi da su to veliki izdatci, Stoga nebi smjelo biti Hrvata koji ovaki rad družbin ne bi podupirali.

Glasilo naprednih Mušlimana „Ogledalo“ prestalo je na neodređeno vrijeme izlaziti. Urednik ovog dobro uređivanog lista bio je hrvatski pjesnik Mirza Safvet beg Bašagić. List je bio jedan od najnepripranijih, te najviše zagovarajućih muslimanske interese u Bosni i Hercegovini. Osobito par članaka, koji su u ovom listu bili objelodnjeni i koji se odnose na agrarne prilike, te na obćenito stanje Muslimana, svrnuli su bili veliku pozornost na se, tako da je veoma žaliti, da je ovaj list morao radi jedino materijalnih prilika obustaviti daljnje izdavanje.

Želiti je u ovoj dobi pobrkanih pojnova u Bosni, da se Muslimi okupe, te da što prije poduzmu s hodne korake i da nastave opet izdavanje ovog čisto za njihove interese veoma važnog lista.

Pokret medju ugarskim Slovacima. Slovaci u gornjoj Ugarskoj veoma se živavno giblju u zadnje vrijeme. Nar. zastupnik Milan Hodža savijlje velike pučke skupštine po svim većim slovacim mjestima. Mađžara hvata se zbog toga silna nervoznost.

„Hrvatska Kruna“ donosi da je skupština u Spljetu izrekla: da naš list nije pravaški. Bilježimo i čekamo svršetak njezinog izvištaja, koji bi želili da čim prije svrši. Odgovorit ćemo.

„Dalmata“ kliče u svojoj nemoi mat, t. j. nikad Zadar neće biti hrvatski. Polaganu. Broji latinčel Prebroji Hrvate u Zadru, prebroji one etice obćine i vidit ćeš, da je najveća nepravda, što u Zadru još vlada pomoću milo-

stive rukovet nad ogromnom većinom, vidit ćeš, da je to vladanje još za malo, pa bi bilo puno pametnije, da se spremna na poklon, nego da prkosisi i t. d. Ovo bi ti moglo škoditi, a ono bi Hrvate udobrovoljilo. Svjetujemo te na tvoju korist: spremaj se na poklon hrvatskoj trobojnici!

Svačić koleđar za godinu 1908. doštampava se, pa će ovih dana izaći. Sadržaj mu je kao i prijašnjih godina veoma biran, pa je nade, da će ga rodoljubivo obćinstvo i ove godine oduševljeno primiti. Poznato je pak, da je koleđar „Svačić“ pokrenut upravo zato, da se njegovim prihodom učela podpora siromašnim učenicima hrvatskih škola u još uvijek otuđenom Zadru. Dužnost je stoga svakoga rodoljuba, da ovaj prekrasni koleđar kupi, jer time doprinosi za jednu od najvećih naših potreba. „Svačić“ dobivati ćete u svim hrvatskim knjžarama i kod trgovaca koji se bave prodajom koleđara uz cieniu od K. 1.20 a veće naručbe neka se pošalju izdavateljici „Hrvatskoj knjžarnici“ u Zadru.

Veliki Ćirilo-Metodski koleđar za god. 1908. je izašao, te se može dobiti u knjžarama tvrdo vezani po K. 2., broširani po K. 1-60. Koleđar ima vrlo lijep zabavno poučni dio iz pera istarskih pisaca i naših domaćih. Koleđar ima vrlo lijep omot, kojega je izradio g. Krušlin, a otišnut je u litografskom zavodu Maravić i Dečak u Zagrebu. Omot je tako lijep i radjan, da se možemo ponositi, da imamo takav izvrstan domaći litografski zavod.

Knjževni poziv. Mnogo već godina sabiremo gradju za hrvatsku bibliografiju, u kojoj će biti popisane sve hrvatske knjige od najstarije dobe do godine 1907. Naš rad primiče se kraju i doskora će moći naša bibliografija u štampu. Da nam ipak ne izbjegnu gdjejkoga djela, koja se ne nalaze ni u kojoj javnoj biblioteci i koja nisu nigdje oglašena, umoljavamo ovim svu gospodu pisce, da bi nam izvoljeli pripisati popis svojih književnih izdanja. Pisma neka se šalju dru. Velimir Deželiću, Zagreb, Prilaz 15. U Zagrebu, 10. kolovoza 1907. Dr. Velimir Deželić, Vjekoslav Jakušić.

Radi obilja gradiva izostavili smo i ovog puta njeke dopise i razne viesti. Gospoda dopisnici neka se uztrpe.

Naše brozjavke.

Beč, 14. Ministarska vijećanja u pregovorima za nagodbu izmedj Austrije i Ugarske nailaze na teška sporna pitanja. Nema izgleda da će se ta pitanja izravnuti, jer su poteškoće velike. Vijećanja mogla bi biti prekinuta od dana na dan.

Kopar, 14. Carskom odlukom sazvan je istarski sabor za 19. ovog mjeseca.

Pariz, 14. U jučerašnjoj bitci pred Casablancom general Druđe razpršio je neprijatelja. Cielna ondje odprdie utaborena marokanska vojska hametom je potučena.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drežga.

Br. 8694.

Natječajni oglaš.

U smislu oporuke Mihovila Andreis-a 13. veljače 1656. i na temelju Vrhovne Rezolucije 25. svibnja 1835., šibensko obćinsko vijeće ucielil će iz zaklade Andreis za škol. godinu 1907./908. i za unapried dva štipendija u iznosu od K 600 svaki na godinu dvojici potomaka starih plemičkih obitelji grada Šibenika za vrijeme njihova učenja na srednjim školama, počmaši od V-og razreda ili na višim školama u austro-ugarskoj monarhiji.

Uživatelji štipendija na koncu svake škol. godine dokazat će, da su bili promaknuti u viši razred srednjih škola ili da su redovito pohađali i polagali izpite na višim školama, jer inače občina će im uzkratiti daljnje uživanje štipendija.

Rok natječaja traje do 25. tek. mj. rujna, a molbe moraju se prikazati potpisanim obćinskom upraviteljstvu za obćinsko vijeće.

Šibenik, 10. rujna 1907.
OD OBĆINSKOG UPRAVITELJSTVA
Načelnik: Dr. KRSTELJ.
Prisjednik: MATAČIĆ.

ŠIRITE
— „HRVATSKU RIEČ“!

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razeteritnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Preporučuje se najpošlje P. N. Obćinstvu za izradbu svakog vrstnih radnja, kao: raznih djela i brošura, posaljica, kuverata, listovnih i trgovačkih

NOVO ustanovljena Hrvatska Tiskara u Šibeniku (ulica Stolne Crkve).

papira, zaručnih i vjenčanih objava, osmrtnica i sve druge u tu struku zasjecajuće radnje. Jamci za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene cijene.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavnijsa tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjerjesije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučiti p. n. obćinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, braćovštinama, svoju krasnu uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — korisna meda Klg. po K. 1:20. Kupujem uz dobru cijenu u svim količicama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

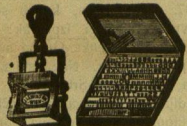
SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME

SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME

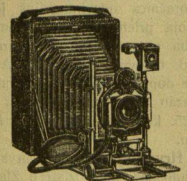
KNJIŽARA I PAPIRNICIA

IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preduzimlje naručbe svakovrstnih pečata od knautschucka i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nazgrednih potrebština.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima preplate na sve

hrvatske i strane časopise

uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalaha svakovrstnih

toplonjera, zwiéker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 9/10 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(Sterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 " " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestinih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta inostranstva, odrezaka i izriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovica, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirana (Contrung-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeganje vrijednote proti gubitcima žriebanja.

Banka Commerciale Triestina.

Svaki trgovac koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

HRVATI,
sjetite se družbe
sv.
Ćirila i Metoda.

NE ČITATI

samo već kušati se mora
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od
Ilijanova mlieka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Drazdžani i Tetschen
na/L. od prije poznat pod imenom
BERGMANNOVA SAPUNA

od Ilijanova mlieka
da se lice oslobodi od sunšanih pjegica,
da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para
u drogariji VINKA VUČIĆA
ŠIBENIK.

